

บุคลิกภาพวิชาการ (Academic Personality)

รองศาสตราจารย์ ดร. ธงชัย สมบูรณ์

drpak08@hotmail.com

ท่านคงได้ยินคำกล่าวหนึ่งที่ว่า “บุคลิกภาพดีมีชัยเกินร้อย” แน่แน่นอนทีเดียวครับ ในสังคมปัจจุบันทุกคนย่อมสามารถและแสวงหาข้อความรู้ได้เกือบเท่ากันหมด แต่น้อยคนนักที่จะมีบุคลิกที่ดีได้โดยการเสาะแสวงหาความรู้ดังกล่าวมาพัฒนาตนเอง หลายคนโหยหา (Nostalgia) การได้มาซึ่งการมีบุคลิกภาพที่ดี บ้างก็ฝึกลบรึม บ้างก็แต่งเติม หรือแม้แต่ศัลยกรรมรูปลักษณะให้สวยงามเพื่อ นรลักษณ์ที่ดี ซึ่งคาดว่าจะส่งผลต่อภาพลักษณ์อันสวยงาม แต่หาว่าทำออกมาแล้วอาจจะมี ความอัปยศณ์ก็ได้ ลองคิดทบทวนกับตนเองกับคำถามที่ว่า Is it in fashion? Does it fit me? Is the style right for me? จากนั้นค่อยพยายามหาคำตอบกันอีกครั้งว่าอย่างไร?

บุคลิกภาพ (Personality) มาจากรากศัพท์ภาษากรีก คือ Persona (Per + Sonare) ซึ่ง หมายถึง Mask ที่แปลว่า “หน้ากาก” ที่ตัวละครใช้สวมใส่ในการเล่นเป็น บทบาทแตกต่างกันไป ตามที่ได้รับแล้ว และผู้เขียนมองต่อไปว่าเป็นที่มาของคำว่า “ใส่หน้ากากเข้าหากัน” ไม่ขอวิพากษ์ บุคลิกภาพ (Personality) จะมีความคล้ายคลึงกับคุณลักษณะ (Characteristic) แต่ทั้งนี้ก็มีความ แตกต่างกันอยู่บ้าง

บุคลิกภาพวิชาการ (Academic Personality) ถือได้ว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งกับ “มวลหมู่นักวิชาการและนักการศึกษา” ใคร ๆ ก็เป็นนักการศึกษาได้ แต่น้อยคนนักที่สามารถเป็น นักวิชาการได้ คนที่ประกอบวิชาชีพในสถาบันการศึกษาทุก ๆ ระดับนั้น ต่างได้รับการสถาปนา ความศักดิ์สิทธิ์ว่ามีคุณลักษณะและบุคลิกภาพวิชาการ แต่ก็เห็นมีกลาดเคลื่อนไปหลายคนที่ทำตัว เป็น “นักวิชาเกิน” หรือ “นักวิชาโกง” ! คือสุดท้ายไม่ยอมทำอะไรเลย ซึ่งเป็นการสมยอมกับวาท กรรมที่ว่า “ทำมานานแล้วปล่อยให้เด็กรุ่นใหม่ทำบ้าง?

ทั้งโลกยุคเก่าและโลกหลังยุคใหม่ บุคลิกภาพถือว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่ง ฉะนั้น นักวิชาการจะต้องตระหนักและใส่ใจในบุคลิกวิชาการดังกล่าว ซึ่งการที่จะเป็นนักวิชาการที่ดีอย่าง น้อยควรมีบุคลิก ดังต่อไปนี้

1. เลือกเป็นนักวิชาการ By choice not By chance กล่าวคือ ทำหน้าที่ของตนเองทั้งหน้าที่ โดยตรงและหน้าที่แอบแฝงนั้นด้วยใจจริง ๆ (at heart) แห่งอุดมการณ์ของนักวิชาการ
2. ยึดมั่นในหลักแห่งการคิดเป็น คิดสมเหตุสมผล คิดเป็นเหตุเป็นผล และคิดแบบรวบยอด โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีโยนิโสมนสิการ (Systematic thinking)

3. กล้าที่จะรับฟังคำวิพากษ์ แต่ห้ามสมยอมคำวิจารณ์ เพราะวิพากษ์หมายถึงการใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีมาเป็นบตตั้งในการถกแถลงหรืออภิปราย ส่วนการวิจารณ์นั้นหมายถึงการใช้ความรู้สึกล้วน ๆ มาเป็นบตตั้งในการอรรถาธิบาย

4. มีความรอบรู้และรู้รอบทั้งทางโลกและทางธรรมะ สร้างสภาวะการรับรู้ของตนเองในความเป็นโลกหลังยุคใหม่โดยเข้าถึงโลกทัศน์ ชีวทัศน์ มีจิตทัศน์ที่ชัดเจน โดยปราศจากอคติใด ๆ ทั้งปวง

5. อ่อนน้อมถ่อมตน เคารพฐานคติและความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น อย่าสถาปนาความศักดิ์สิทธิ์แห่งตนเองว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญหรือเป็นผู้รอบรู้ในทุกเรื่อง แต่ให้อินกับคำกล่าวที่ว่า “We are different on scholar” (ครูรังสรรค์ แสงสุข) ถ้ามีใครบอกว่า “อาบร้อนมาก่อน” ก็ให้ตอบว่า “ไม่ลวกตายก็บุญ”!! และถ้ามีใครยังดันทุรังให้ข้อคิดว่า “อาบน้ำอุ่นมาก่อน” ก็จึงให้คำอธิบายอย่างมีเมตตาว่าเป็นเรื่องที่ดี แต่ขออย่าว่าเป็น “น้ำอุ่นคนละอ่าง ที่สำคัญคนละเวลา”

6. เสาะแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เสมอ รวมทั้งเพิ่มพูนความรู้ องค์ความรู้ และข้อความรู้ในทุก ๆ ศาสตร์ ถ้าไม่รู้ให้ศึกษาเพิ่ม หรือไม่ก็ถามผู้รู้ (Guru)

7. มีจิตใจในองค์ธรรมในแต่ละศาสนาที่ตนศรัทธาอย่างแน่วแน่

8. ถึงเวลาที่จะแสดงความเป็นนักวิชาการอย่างกล้า อย่าสมยอมกับวาทกรรมที่ว่า “อ่อน/แก่อาวุโส/ผู้เยาว์” จงกล้า (courage) ที่จะแสดงฐานคติแห่งหลักการ หลักความรอบรู้ หลักแห่งปัญญาดลจดจนหลักแห่งความยุติธรรม

9. หมั่นตรวจสอบบุคลิกภาพของตนเองอยู่ตลอดเวลาว่าปรโตโมยะ (External influential factor) ที่เข้ามาเป็นบ่อเกิดแห่งการเปลี่ยนแปลงตนเองหรือไม่ หรือภาษาวิชาการเรียกว่า มีจุดยืนเป็นส่วนตัว เพราะฉะนั้นบุคลิกภาพวิชาการจะต้องไม่หวาดหวั่นกับสภาพแวดล้อมที่เข้ามาทำลายสภาพความแข็งแกร่งทางวิชาการให้ล้มทลายลงได้

10. ปฏิบัติตนตามความเหมาะสมแห่งสถานที่และเวลา (Time and Space)

11. รักความเป็นมนุษยชาติ ผู้ซึ่งเกิดมาอยู่ร่วมโลกเดียวกัน (Love in Humanization and Global Citizen)

นี่เป็นเพียงฐานคติของผู้เขียนที่อยากจะฉายให้เห็นว่ามวลหมู่นักวิชาการในโลกหลังยุคใหม่ มีอะไรบ้างที่ควรตระหนักรู้แล้ว ทราบแล้ว กระจ่างยอมเป็นการดี สภาพความเป็นวิชาการของประเทศไทยคงมีความเจริญมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ และบทสรุปที่แน่นอนเห็นจะเป็นนักวิชาการรุ่นใหมจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่ง “สัมมาทิฐิ และสัมมาอาชีวะ” แค่นี้ก็จะเป็นคำตอบที่ได้ว่า มีพื้นฐานแห่งความเป็นนักวิชาการครบท่านผู้เป็นปัญญาปัจเจก